

Kortlægning af blomsterrige vejkanter (grøftekanter) i Svendborg Kommune - potentiale, trusler og forslag til vedligeholdelse

I perioden 17. juli til 14. august 2019 samt 28. juli og 30. juli 2020 har Ian Heilmann og Ella Maria Bisschop-Larsen, DN Svendborg, besigtiget en et stort udvalg af kommunens vejkanter. Intentionen er at få en karakteristik af strækninger med artsrige plantesamfund. Disse er samtidigt også de mere næringsfattige og blomsterrige strækninger. Kortlægningen er foretaget ud fra et udvalg af karakterarter, som Stor Knopurt, Alm. Knopurt, Blåhat, Liden Klokke, Prikbladet Perikon, Alm. Agermåne og Merian.

Historisk kan de vilde planter i vejkanterne ses som en rest af de gamle åbenlandsplantesamfund, der fandtes i forbindelse med markerne uden om de gamle landsbyer før udskiftningen. Vejkanterne er derfor sammen med gravhøje de sidste levesteder for lyskrævende vilde plantearter i det dyrkede land. Alle de almindelige arter i gamle vejkanter er flerårige, og de fleste steder danner de så tæt et plantedække, at der ikke bliver plads til énårige planter. Derfor udgør de heller ikke en risiko for spredning af frø til dyrkede marker.

Landbrugslandskabet rummer i dag næsten ingen hegn og småbiotoper med plads til vilde blomster. Blomstrende planter i vejkanter er derfor vigtig for flere arters overlevelse. De giver føde til bestøvende insekter i perioder mellem kulturplanternes blomstringsperioder. Desuden giver de næring til et stort antal insekter, der lever af andre insekter, hvoraf nogle kan optræde som skadedyr i landbrugsafgrøder. Vejkanterne har også stor betydning for en række fuglearters fødesøgning. F.eks. sanglærken.

Før 1960 vrimlede vejkanterne med sommerfugle. I dag er mange af dem sjældne. Arter som kålsommerfugl og tidselsommerfugl nyder dog stadig godt af vejkantens nektargivende planter.

Vejkanternes værdi som levesteder for flora og fauna hænger nøje sammen med den måde, de vedligeholdes på. For tidlig slåning af vejkanter i forsommeren giver færre blomster og insekter ligesom manglende årlig slåning af skrænter og brede vejkanter øger muligheden for tilgroning med buske og træer. Vejkanterne plantesamfund påvirkes desuden af landbrugsdriften.

Trusler

Unødvendig forsommerslåning, manglende slåning af opvækst af brombær, rynket rose, buske og træer, privates græsslåning, pløjning, der indskrænker vejkantens bredde, påvirkning fra gødning, påvirkning fra sprøjtning og jordafhøvling.

Potentiale

Den udsædvanlige tørre sommer 2018 har svækket flere græsarter og meget næringskrævende planter og dermed givet en konkurrencefordel til mere nøjsomme overdrevsarter, hvilket har betydet meget blomsterrige vejkanter i 2019. Det ses især i den østlige del af kommunen og på øerne og viser, at der stadig er et frøpotentiale for en langt større mangfoldighed af blomsterplanter end det

almindeligvis ses, og der gives mulighed for med den nuværende slåningspraksis af kommunens vejkanter. Det gælder f.eks. Stor Knopurt, Alm. Knopurt, Blåhat, Prikbladet Perikon og Vild Gulerod.

Liste med karakterarter for de udvalgte strækninger

1. Vestvendt skrænt:
Prikbladet Perikon 2020: + Alm. Agermåne
Alm. Knopurt
Stor Knopurt
Blåhat
Bugtet Kløver

Trussel: tilgroning
2. Syd- og nordvendt skrænt:
Prikbladet Perikon 2020: + Alm. knopurt
Alm. Agermåne
Blåhat
Bugtet kløver

Trussel: tilgroning og misligholdelse
3. Vejkant
Prikbladet Perikon 2020: Udgår, ej i Svendborg kommune
Alm. Agermåne
Blåhat
Alm. Knopurt
Stor Knopurt
Liden Klokke

Trussel: ingen umiddelbart
4. Øst- og vestvendte skrænter
Prikbladet Perikon 2020: + Liden klokke. Forøget trussel fra pløjning,
Blåhat der æder af skrænten.
Alm. Knopurt
Stor Knopurt

Trussel: pløjning, påvirkning fra dyrkning, hyppig slåning
5. Vestvendt skrænt
Prikbladet Perikon
Blåhat

Stor Knopurt

Trussel: sommer slåning

6. Vestvendt skrænt

Prikbladet Perikon
Stor Knopurt

2020: Den østvendte skrænt skal medtages.

Trussel: sommer slåning

7. Vejstrækning

Prikbladet Perikon
Blåhat

2020: + Alm. Agermåne, Alm. Knopurt, Blåhat i mængde.

Trussel: sommer slåning

8. Syd-østvendt skrænt:

Prikbladet Perikon
Alm. Agermåne
Blåhat
Stor Knopurt
Liden Klokke

Trussel: tilgroning

9. Sydvendt skrænt:

Prikbladet Perikon
Blåhat
Alm. Knopurt
Stor Knopurt
Liden Klokke
Merian

2020: + Alm. Agermåne

Trussel: tilgroning, manglende slåning og sommer slåning

10. Omfartsvej ved Svendborg (Ring Nord)

Prikbladet Perikon
Blåhat
Alm. Knopurt
Merian

Trussel: tilgroning, manglende slåning

11. Sydvendt skrænt

Prikbladet Perikon

2020: + Liden klokke i mængde. Begge vejsider skal med.

Alm. Agermåne
Blåhat
Alm. Knopurt

Trussel: pløjning, påvirkning ved dyrkning, sommer slåning

12. Sydvendt skrænt

Blåhat
Stor Knopurt

2020: + Prikbladet perikon

Trussel: sommer slåning

13. Nord-vestvendt skrænt

Prikbladet Perikon
Blåhat
Stor Knopurt

Trussel: misligholdt, sommer slåning

14. Vestvendt skrænt ved Broholm

Prikbladet Perikon
Blåhat
Stor Knopurt

Trussel: Påvirkning fra dyrkning, sommer slåning

15. Syd- og nordvendte fugtige vejkanter

Stor Knopurt
Alm. Knopurt
Hjortetrøst

Trussel: Ingen umiddelbart

16. Sydvendt vejstrækning

Alm. Agermåne
Stor Knopurt
Liden Klokke
Kællingetand

Trussel: Hyppig slåning

17. Vestvendt skrænt

Alm. Agermåne
Stor Knopurt

Trussel: Hyppig slåning

18. Sognevej ved Gudme, østside af vejkanten

Ager-Kohvede (sjældent på SØ-Fyn her indført for over 20 år siden fra Voderup Klint, Ærø)

Liden Klokke

Blåhat

Alm. Perikon

Alm. Knopurt

Trussel: Påvirkning fra dyrkning, sommer slåning

19. Alpevej, lige før Tørvelong – østvendt skrænt (2020)

Liden Klokke

Blåhat

Alm. Knopurt

20. Eskebjergvej (2020)

Liden klokke

Alm. Agermåne

Alm. Knopurt

Prikbladet Perikon

Blåhat

Trussel: Tilgroning af nælder og høje græsser

21. Mynderup Hestehave (2020)

Blåmunke (sjældent på SØ-Fyn)

Blåhat

Alm. Agermåne

Alm. Knopurt

Liden Klokke

Trussel: Tilgroning og sommerslåning

22. Brændeskovvej (2020), begge vejsider

Alm. Knopurt

Stor Knopurt

Blåhat

Prikbladet Perikon

Liden Klokke

Trussel: Sommerslåning

23. Krarupvej (2020), vestvendt skrænt og vejside

Liden Klokke

Blåhat
Alm. Knopurt
Skovhullæbe

Trussel: Tilgroning, sommerslåning

Sammenfatning

DN Svendborg har i sommeren 2019 foretaget en besigtigelse af et stort udvalg af kommunens vejkanter og kortlagt et udvalg af karakterarter for artsrige plantesamfund. Der er således ikke foretaget en fuldstændig kortlægning af vejkanternes naturværdier. Vi kunne ved besigtigelsen konstatere, at de fleste af kommunens vejkanter er påvirket af næringsstoffer og landbrugsdrift.

Vi har ved besigtigelsen angivet de mest værdifulde vejstrækninger på et kort, udarbejdet floralister med de førnævnte karakterarter og angivet trusler mod vejkanternes naturværdier. På baggrund af besigtigelsen har DN Svendborg udarbejdet forslag til vedligeholdelse af vejstrækninger, der tager mest mulig hensyn til vejkanternes naturværdier.

Forslag til vedligeholdelse af Svendborg kommunes vejkanter – især vigtigt for de kortlagte vejkanter:

- Generelt bør vedligeholdelse af vejkanter kun foretages, hvis det er nødvendigt af hensyn til trafiksikkerhed og naturværdier.
- Generelt bør slåning af vejkanter kun foretages én gang om året og tidligst i september af hensyn til flora og fauna.
- De kortlagte blomsterrige vejskrænter bør kun slås hvert 2.- 3. år og bør foretages i skræntens fulde bredde. Dels for at øge artsrigdommen og dels for at undgå opvækst af buske og brombær.
- Én forsommerslåning af alle (næringsrige) vejkanter med frekvens på 4-5 år vil desuden øge artsrigdommen.
- Slåning af vejkanter af trafikale hensyn bør kun foretages i den bredde, der er nødvendig for oversigten, ikke efter maskinens bredde.
- Slåning af vejkanter bør foretages med en klipper, der ikke knuser vegetationen. Klippehøjden bør ikke være under 10 cm. Plantematerialet især på de kortlagte vejstrækninger bør fjernes, når det er blevet tørt og eventuelle frø er smidt. Dels for at undgå, at det kvæler den underliggende vegetation og dels for at fjerne næringsstoffer.

- Vejmyndigheden bør over for jordbrugere langs kommunens veje fastholde, at vejkanternes oprindelige bredde ikke må indskrænkes ved pløjning, at der ikke må tilføres gødning og sprøjtegifte og endelig, at der ikke må foretages privat slåning af vejkanterne ud over de tilfælde landbrugslove fastsætter.